ГОЛОС ВАТРИ

ВЫДАНЯ ПОСВЯЧЕНЕ ЛЕМКІВСКІЙ ВАТРІ І КУЛЬТУРНІЙ ДІЯЛЬНОСТИ ЛЕМКІВ

№ 4 - 1987

І ЗАС НАС ЛЮБОВ НЕСЕ

Сонце уж поточыло ся з Острой Горы, - на тамту страну. Іщы остатній червений блиск по небі ся дзіргнув, простылив простір і вмер серед змерку. Чорна, нетерпляча хмара огорнула верхы Дзямеры і Магурича, завинула іх в ніч.

Обняла мя радіст сповніня,як розкіш сповненой любови, молодечой, далекой. І гордіст, і дума, простодушна, чловека.Бо ся завершыло запрагнене, бо ся доконало задумане.

Та сповніня, як захід сонця - тягне за собом змерк. Выносит грань, проорює меджу,вызначат чомуси якысий край. І - уж завсе,конечно - прикликує задуму, рефлексиі. Задумав ся і я.Завсе бідий мій смуток, серед темной ночы,заскомлив іщы смутнійше. От - были мы ту разом, натым величезным поганьскым весілю. Радіст нас носила, казала співати, танцувати. Вірити - же прецін існуєме, же прецін жыєме, жесме міцнійшы од недолі. А пришов час, весільний староста двигнув прапорец, і треба было ся розыйти. Подібно, як колиси, довжезным караваном,і так,як втовды - в тоту саму страну, за сонцьом гу заходу одыйти.

І, коли смуток серед ночы штораз барже смутнів,якыса безіменна рука подала дровно Свя тому Огню і тот, уж символічно загашений, розблиснув поломеньом, розсвітлив густу,тяжку темряву. З шатра доходив спокійний, рівномірний оддых сплячых діточок. Став ем і підышов гу Огню. Безіменны, незнаны мі уста рекли:

- Зачынаме од нова?

- Як то од нова?

- Пізрийте на сцену Лемківской Ватры!

Пізрив ем. Хтоси, безіменна рука одняла паличку од цифры IV, а я прочытав: „V Лемківска Ватра". Вірте! Пырснув мій смуток,розплынув ся серед ночы. Я зрозумів: не так, як втовды, не так, як перед тридцет девятьома роками одышов величезний караван. Не заламаний, безсильний, страдаючий.

Проминув рочок. І зас нас любов несе. Зас ся зыйдеме, розкажеме двигнути ся дручкам, напнеме на них выбілене полотно і - уж без здоймуваня паличкы - прочытаме: V Лемківска Ватра. Уж пята? - звідаме сами себе. Так - уж пята! Кед так, та - ювілейна, барже святочна, а свято велике і законы своі має.

Высповідайме ся друг перед другом, даруйме собі провины, бо і ворогам велено іх дарувати. А мы же - єдно, кіст од кости, кров од кырви нашой. Кохайме ся, шануйме, розумійме. Будме чысты!

(м)

Walter Maksimovich

Digitally signed by Walter Maksimovich
DN: cn=Walter Maksimovich, o=www.lemko.org, ou, email=walter@lemko.org, c=US
Date: 2010.02.17 23:22:25 -05'00'

ОЛЕГ РЫДЗАНИЧ

Ватряны думкы

Николи так весело
Нее при шатрі,
Як на Лемківскій Ватрі.

. . .

Охочо помагав дівчатам
Шатра ставляти,
Жебы по горах за нима
Не мусів літати.

. . .

При Ватрі, куме,
Дашто тра повісти,
Не лем печены
Компері істи.

. . .

З інчых охочо ся сміє,
Коли ты з него - біліє!

. . .

Дівчатку в шатрі
ГОРЫ обіцював...
Покаль вшыткого
Не спрібував.

. . .

Побіда -
Коли міцна твоя голова,
Біда -
Коли в ній сама полова.

. . .

Жебы „Голос Ватры"
Барже быв богатий, -
Треба і тобі
До него писати.

. . .

„Быв ем на кождий
Лемківскій Ватрі",
Але - все німий,
Як на спектакли!

. . .

Гора до горы рекла:
„Тот о нас забыв,
Што душа з него втекла".

1937 – 1987

БОГДАН ІГОР АНТОНИЧ

В горах, де ближче сонця,
перший раз приглянувся небу,
тоді щось дивне й незнане
пробудилося в мені,
і піднеслася голова,
й слова прийшли до уст зелені.
Тепер - де б я не був і коли-небудь,
я все - п'яний дітвак із сонцем у кишені.

(„Автобіографія")

Вроджений в самым серци Лемковины, щыро обдарований талантом - поетычным, музычным, є Богдан Ігор Антонич єдным з тых вынятковых явиск, в яких урожайна лемківска земля, котра під верхнім видом материяльной біды, несе велике богацтво духове, родит незвычайны таланты, повны внутрішніх противности, самітны, горды, котрых быт і творчіст сут зрозумілы лем в міцным звязку з рідном земльом.

Пришов на світ Богдан Ігор Антонич в селі Новиця 5 жовтня 1909р. в родині священника. Доля дост скоро розлучыла го з рідныма горами, што мало великій вплыв на пізнійшу творчіст поета. Не на тівкс однак скоро, жебы його вразливой хлопячой душы не зачарувала краса Лемковины. На все уж остане він „поетом сонця і природы", з тымже сонцьом в жмени, Лемковином в серци і „зеленом євангелийом" в душы, закоханым в жыту і красі гір. Його збірки поезий: „Привітання життя", „Три перстені", „Книга Лева", „Зелена Євангелія", і „Ротації" бырміют горячыма, огненныма страстями поета. Повны сут того захылсніня ся жытьом, той „поганской" чести для природы, як бесідує сам поет. Але то не поганскіст, то міцний, глубокій звязок чловека гір з природом, з котром так стисло співістніє на штоден. Таке світопринятя є тыпове в горах, де

(продовжыня на сторонi 4)

1517–1987

ПАВЕЛ РУСИН З КРОСНА

Імя Павла Русина з Кросна, поеты добы гуманізму, плытко ішы функционує в лемківскій свідомости. „Наша Книжка" (Лемко-Союз". 1945), трудно зрештом доступна, подає лем коротку біографічну нотку поеты. Інчы джерела (поза польскыма) найти мож лем в великых університетскых бібліотеках. Прото, і при нагоді 470-ой річниці смерти Павла Русина, прагнеме приближыти його постать. Не будеме занимати ся критычно-літературным аналізом його творчости, бо не маме на то місця. Зрештом для нас, лемків, не тото є найважнійше.

Пару рядків выжше ужыто увагы -„поза польскыма" (джерелами). Ужыто цілево, бо польска історіографія праві преміяльно уважат „Павла з Кросна" за поляка, або сполонізуваного німця. Тымчасом, як подає выдатний рускій славіст І. Голеніщев-Кутузов - „в своіх книгах Магістр Павел незмінно называт себе русином" („Славянскіе литературы". Москва. „Художественная литература" 1973, с.142). Зас (выняток) польска вчена - літературознавец Антоніна Сліч стверджат, што: „uważał się jednak raczej za Rusina i podpisywał się Paulus Ruthenus. Poza rzadkimi wyjątkami nie podkreślał swej przynależności do Polski." („Antologia poezji polsko-łacińskiej, 1470-1543" Wyd. „Glob" Szczecin 1985, str.19)

Як мож уж знати з терміну „поезия польско-латиньска", Павел Русин писав по латині. Дахто добродушно може звідати: чом? Не мав жадной іншой можливости! Квитуча колиси давноруска культура і писменство давно ся уж попелили. Кросно од 1340 р. належало до Польщы. Яки традыциі рускости могли в ним остати в 1470 р., коли пришов на світ Павел Русин? Де ся мав вчыти, хотячы о-

(продовжыня на сторыні 4)

Похвала поезиі

Ясний богів дар, поетычне слово,
Іх селеній плід, бесідливий, сладкій,
Нибы девят сфер - звучыт над престолом
Вышнім, небесным.

О післанцю муз недаремно гварят,
Што натхнений він іскром божественном,
Што досігат звізд, над преділом земным
Крыла простершы.

Штож бо вічне є на зрадливым світі?
Скоро бліда смерт кождий плід підтинат
І арджавий час вперто в прах, руіну,
Вшытко обертат.

Зникне ладан весь, аравійця гордіст,
Злата рудий блиск, што ним Таг ясніє,
Щезнут перлы гет, што як сніг біліют
В Морі Червеным.

Днес толока там, де стояла Троя,
Де гордыня Фів семибрамных квитла,
Де сігали хмар в достоінстві своім
Царів гробниці.

Хто бы почув днес о тых сокровищах,
Хто бы гнеска знав о діянях вождів,
Хто бы спомнув іх, кед бы лірник віщий
Іх не прославив?

Зжер бы вшытко час (не подумай - музы
З джерел святых іх, з печер я усуну).
Чесний славы лавр, мужів діла шумны
Щезли бы, вмерли.

Жыє співців рід, променистых сердец
Вінценосний хор; імен іх великых
На звиточку тым вшыткых бы не скликав
Стылос мій скромний.

Покаль ясний Феб од просторів Сходу
Жене повіз свій до іберів земель,
Покаль нибы серп, ци колесом ходит
В небі місячок,

Покаль вяже мир елементы світа:
Покаль землі твердь в своіх межах крайніх
Чуе плескіт фаль, вколо оповита
Зрачным ефіром, -

Завсе з уст до уст ішла буде світом
Вірна слава іх, непідвладна смерти,
Пісня, тот іх дар, вічно буде квитла
Людям в однову.

1517 - 1987

(продовжыня зо стороны 3)

сягнути тото, што осягнув? А осягнув дуже!Скінчыв Краківску Академію, а пізнійше остав ей выкладовцьом.Його выхованками были м.ін.знаны гуманістычны поеты Ян з Вислиці і Ян Дантышек. Выдав в Відни том своіх творів (I509р.). Быв в контакті з шырокым кругом вчены тогочасной Європы. Осягнув дуже! Міг осягнути більше, лем „Nie przyjął święceń kapłańskich, które z pewnością ułatwiłyby mu wejście do Kolegium Większego." (Danuta Quirini - Popławska.„Studia nad szkolnictwem krośnieńskim" w: „Krosno. Studia z dziejów miasta i regionu".Kraków,t.II,str.324)

Ци кохав гніздо, з якого вышов? Роман Лубківскій („Павло Русин з Кросна".„Жовтень" I2/76 Львів) повідат, што „свою одданіст рідній земли передав він не так реаліями,як настройом - з любовію пише він (...) о пісни „в простоті своій подібну до сарматского села."".

Я думам, в любови його є кус і реаліів.Тото непринятя римского священства,дорога без жытя - завсе з іменом Русин. А і сама смерт, яка застала го на Лемковині, бо згідно з єдныма джерелами вмер в Саноку, а за другыма - в Новым Санчы. Вмер передчасно, як звыкли вмерати велики люде. Лишыв по собі бл. 4 тисячы вершів. Єден з них, першыраз по лемківскы (на основі украінского перекладу Андрія Содоморы) маме радіст передставити наший спільний увазі.

„Похвала поезиі"! Ци маме в наший найдавнійший літературі таку перлинку? Так! Уж маме!

ПЕТРО ТРОХАНОВСКІЙ

1937 - 1987

(продовжыня зо стороны 2)

„ближе сонця", де зелены, дикы просторы родят пантеістычны, свобідны думкы.

Пішов хлопчыско в світ скорше„сонцеві життя продавши // за сто червонців божевілля" і понюс зо собом тугу вічну до місця де„завія зелені, пожежа зелені // і квіття курева і соловʼіні схлипи". І зачав малювати словами тоту чудову містычну краіну, творити свою„зелену євангелію", в котрій, як дітинстві одчуваме праєдніст світа, великій спокій і мудріст природы:

Я розумію вас, звірята і рослини,
я чую,як шумлять комети і зростають трави.
Антонич теж звіря сумне і кучеряве.

Не одыйде николи поет од той безмірной зелености, розгрітой сонцьом. Пізнійший світ - світ міста е для него ворогій, страшний,апокаліптычний. Світ тот все буде для Антонича обчий і зимний. Він свої пісні шле там, де „однаково й незмінне // далеке лемківське село". Ту є джерело його натхніня, тот простий,спокійний світ дав початок космічным думкам незнищальности жытя. Фантазия і глубина простору вершів Антонича родила ся в горячы лемківскы ночы при циганскій капелі, в атмосфері чудовинных повіданъ о збійниках, свяченых кулях,таемным зілю. В таку ніч зливало ся в єдно жытя минуле і теперішнє, фантазиі і правда, а місяц і музыка одрывали душу од землі і несли в далекы, далекы просторы. Власно ту, де:

Під сивим небом розстелилась
земля вівса та ялівцю.
Скорбота мохом оповила
задуману краіну цю.
Як символ злиднів виростає
голодне зілля - лобода.
Відвічне небо і безкрае,
відвічна лемківська нужда.

В тій бідній, задуманій краіні нашов Антонич найбільше богацтво. В його вершах часто чуе ся неспокій, жебы не стратити того богацтва, не одыйти од того сильного звязку з природом. (...)

Звязку, того найближшого, органічного не затратив поет до кінця свого короткого жытя.Заховав оргіналыніст самітного „верховинця".„Хочу і маю відвагу йти самітно й бути собою.Я не мандоліністом ніякого гурта." - одповів на пробу втягніня го до політычных организаций Львова і писаня „ідейно".

Молоде, буйне жытя поета згасло 50 років тому. Хоц, чытаючы його поезию, може ся здавати, же жыс оно в зелености карпатскых лісів і просторів до днес.

ОЛЕНА ДУЦЬ

Пісенька до сну

Не думай! Спи! Думки - отрута щастю.
Цвітуть дві тіні - дві лілеі чорні.
Не думай! Спи! До всіх скорбот причасний
І так усього в думці не обгорнеш.

Прощаючись із спомином останнім,
що тінню вихилився з-за яви краю,
в солдкім марнотратстві почуваннів
кохання вицвіле знов прикликаєш.

Це справді зле, що покохав занадто,
заміцно, зарозтратно. Захват ясний
в екстазу чорну ночі не міняти!

Засни! Чи це життя, чи лампа гасне?

УЖ СОРОК РОКІВ МИНУЛО, ЯК КЄРПЦІ, ГУНІ, КАБАТЫ ЯКЫСЕ ЛИХО ДУРКНУЛО - ЗАЧАЛО ГНАТИ.(ЯНКО ШКИРПАН)

Порожня хыжа

На дворі сіро, мглачно,
А в хыжы плачут шыбы, нибы діти малы.
Та за кым юж ім плачно?
За тыма людми, што до світа выіхали?!
Образы смотрят тихо...
А кітка мявкат: хце молока сой попити,
Та ій не дає нихто.
Як тяжко буде вік без люди ій дожыти.
Сусідскій пес спущений
Обыйстя спорожніле вірно так пильнує
Та выє, як встечений.
О, бідний псику, тіж нещастя власне чуєш?
Закукурікав когут...
Та чого співат? Забыв го якысий лемко:
Встав на щасну ногу.
Пожыє кус, пак зіст го лишка під черемхом.

ІВАН ГОЛОВЧАК

Бродяча балада

Сонечка денце ся знизило,
гора на гору тін шмарила.
Підеме домцю мій сыночку, -
зайде нас ночка.

Вітер ся з вітром деси сварят,
шалено скачут по конарях.
Под ангелику, дай мі ручку
свою, малючку.

Хмара на хмару іде бойом,
на сірым небі герці строят.
Под-же орлятко, под-же, скоро,
уж плачут горы.

Небо уж тріщыт, огньом січе,
пекло на землю з собом кличе.
Бозьо ма хыжку, там - під кряком;
і нам даст таку.

Світ каженіє, плює, врещыт,
хце обернути долю плечом;
што-б наша хыжа, разом з нами
жыла вандрами.

...

Понад горами блідне ночка.
Пробуд ся, пробуд, мій сыночку!
Домці підеме зас глядати
світом горбатым.

ПЕТРО МУРЯНКА

Тяжко жыти на чужыні

гарм. Ярослав Трохановскій

ДУЕТ

1.Тяж-ко жы- ти на чу-жы -ні,
2.Як вспо-мя -ну рідну зе -млю,
3.Як вспо-мя -ну страшну ве-сну
4.Шум-те вер -хы і по-то -кы

ХОР

Тяж - ко жы - ти

Тяжко жы-ти

тяжко ту при-вы-ка-ти а най-тяж ше нашым лем
ой,на-шу Лем-ко-ви-ну жаль на сер ци, слезы в о
со-рок се-мо-го ро-ку як выгна ли нашых лем
на наший Лем-ко-ви-ні шумте,черч те, вас чу-є

тяжко ту при-вы-ка-ти

тяжко ту при-вы-ка-ти

-кам рідний край за бы-ва-ти, а найтяж -ше
-чах о ма-ло не за-гы-ну, жаль на сер -ци,
-ків на чу-жы-ну да-ле-ку, як вы-гна -ли
-ме на далекій чу-жы-ні,

а найтяж -ше

а найтяж-ше

на-шым лем-кам рідний край за -бы-ва-ти.
сле-зв в о-чах о ма-ло не за-гы-ну.
на-шых лем-ків на чу-жы-ну да-ле-ку.
вас чу- с -ме на да-ле-кій чу-жы-ні.

на-шым лем-кам рідний край за-бы-ва-ти.

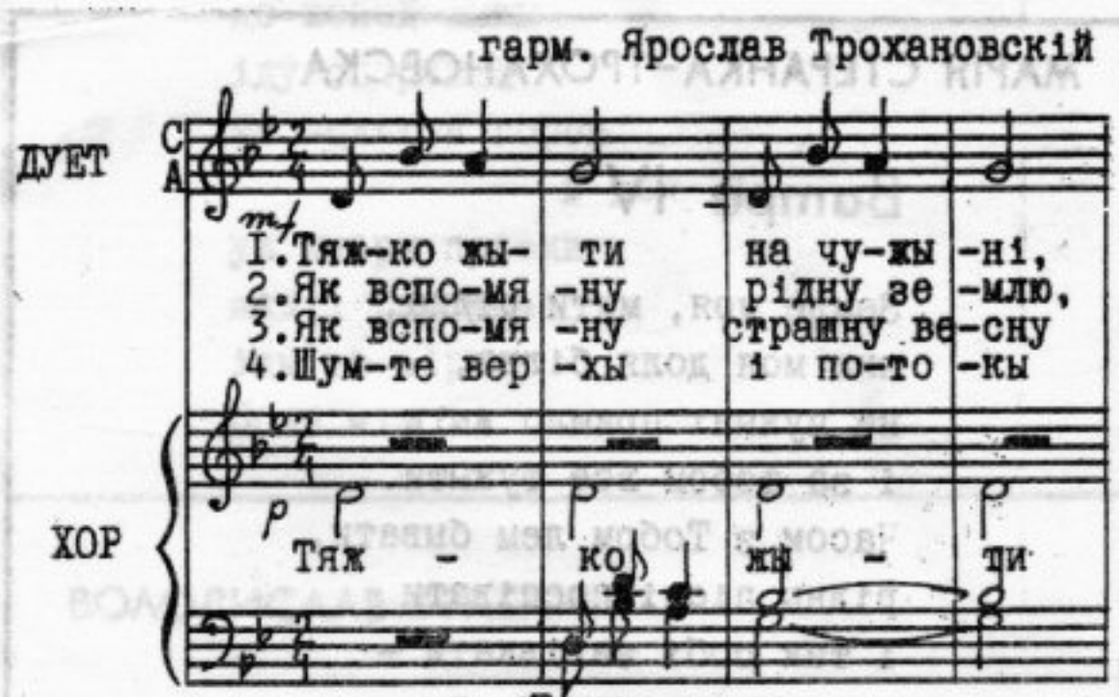

(пісню записав од мешканців села Бортне Ярослав Трохановскій - 1971 р.)

СУЧАСНА ЛЕМКІВСКА ТВОРЧІСТ

МАРІЯ СТЕРАНКА-ТРОХАНОВСКА

Вапра IV

Земле моя, мати рідна,
яка моя доля бідна, -
на чужині пришло жыти
і за тобом все тужыти.
Часом з Тобом лем бывати,
рідны пісні поспівати
і так собі загівкати -
ю-гу-гу-гу...
гоя, гоя, рідньо моя,
гоя, гоя...
А я на Тя гоякала,
а Ты ся мі не візвала.
Ци-с ся на мя погнівала,
гоя, гоя,
Лемковино рідна моя?
Гой...

ОЛЕНА ДУЦЬ

Місто

Сылзы - ні
то в німоті дощ ся молит
Всевышньому дзвонит
Ніт ту дзвонів
і іконы таки новы
люди горстка смутна на цмонтері
ту глядают свого Бога
місяц тужу - гір теплоты глядам
они жытя претужыли глядаючы

горстка капель
розпрысненых по улицях
дощ осінній слезы мые
горе сушыт

•

Вістка одлету ластівок
лечу в тоту страну
лапати зосхлы травы
во вныкы
най не вмерают
не встиглам іх шепту выслухати
може о них напишу поему
- каплі росы на травах блискучы
каплі поту
студит осін в промияню

Отверам вікно
то не з той стороны
тот крик так болит
то „бабье літо" розпинают на кресті
а тот дрань сміє ся з мойой короны
може тернь до середины сховати
Зберам присталы ягоды
сок розтерам в долонях
Бият дзвоны
не з той
з тамтой стороны
на трывогу

•

За том гором
люде носят сонечникы в серцях
малюваных на дзбанах
білены стіны
мурчыньом кота грают
- мешкам ту
о єдну гору за блиско
штоденно крок далі
з вершом під пазухом
спрагла

ЯНКО ШКИРПАН

Псикова балада

Пісничка без слів
блудит роками
розколами розколота
розвезена вагонами

Лем псика не примусіли
Втюк без діру
медже дошками

Жебы пісничку не дати
і хыжу нову дідову
стеречы

Літав бідачок
од хыжы до хыжы
выв
скомлив
плакав

Мав певно надію
же дідо прийдут
хоц шапку в кутик шмарити
Жебы сой лячы
Спочыти

СУЧАСНА ЛЕМКІВСКА ТВОРЧІСТ

Байка

Коли мав бым
черевічкы
в котрых міг бым
морйом іти
за кордоны
гет бым пішов
лемків - братів
обудити

Стару правду ім вказати
де іх земля
отец
мати
Де іх Бескид каменистий
де іх рідний
край лемківскій

СТЕФАНІЯ ТРОХАНОВСКА

Ватра

Зас прийдеме
до теплой хыжы
нее выглядів
комина
образів святых
нее де повісити
пахне лем гарді
чатина
і двері
широко отворены
ждут
Нее де сісти
то нич
не наша вина

Хыжа

Хоц єм обышов
світа немало
і з примушеной волі
хоц ся мі хоцде
і подабало
чув єм ся всяди в недоли
Є таке місце
де серце мое
бити міцнійше зачынат
то моя хыжа
моя ріднина
ту єм ся конче все молив
До мойой хыжы
іду зцяраний
за вельком гором
в долині
уж хмары прешли
надіі горстка
іщы не вірю
Боже мій

ВОЛОДИСЛАВ ГРАБАН

x

ківко во мі самітности
сам лем знам
за вікнами тіні ночы
і вечырній горіт світ
зас на лици серед тіни
слеза лишат тихій слід

x

кед уж існую
то лем деревом вывезеным з ліса
травом осінньом в задуяві
даремно мена мого глядати
стрітиш мя хыбаль в ден святочний
в малий часовни
з дітми Ярослава

x

на горбку
дім мого дітинства
босоногого
вертам до него
засмучений
штораз барже далекій
квітком на облачку
што уж квитнути перестав

x

скалиста стежка крута
не станеш там босом стопом
хыбаль окутом
розпукы криком
вільгітном червени росом

ЛІТОПИСЕЦЬ ЛЕМКІВСКОЙ ВАТРЫ '86

ЗАПИСАВ:

нн

Під неприсутніст Лемка Року І985 - Федора Гоча, Четверту Лемківску Ватру розпалив Володислав Грабан, обраний на тій-же Ватрі Лемком Року І986.

Лемківска Ватра '86 скликала найбільше з дотеперішніх число учасників. На головным ватряным поли поставлено 395 шатер. Шатра розміщены над потічками не рахувано. Не підсмотрено тіж вшыткых інчых місц задомовліня, але в амфітеатрі голым оком видно было, што выкорыстано іх максимально.

Літописцьови Лемківскої Ватры зашмарено, што не фіксує інформациі ДЕ одбыла ся тота, а тота Ватра. Увага - слушна, і літописец, щыро биючы ся в груди і надрабляючы „гафу", припоминат:

Перша Ватра - Устя Руске - Чарна
Друга Ватра - Устя Руске - Чарна
Третя Ватра - Ганчова
Четверта Ватра - Бортне

Пята Ватра (ага, - о тым напишеме на другій рік. Што повідате? Же невідомо, ци напишеме? Літописец Лемківскої Ватры і редактор „Голосу Ватры" - то запапраны оптымісты. Напишеме, хыбаль же нас ногами до переду вынесут. Але і так - втовды напишут інчы)

А вертаючы до зышлорічної Ватры, як видно лем по списі лавреатів - діяло ся на ній дост дуже. А листа лавреатів не оддзеркалят вшыткого. Пізрійте лем на сусідню сторону, - як виділи Ватру сусідскы очы. Же співала „Лемковина", церковний хор з Креници. А коли пізріли бы-сте до пресы американскої... Што? Зас сміх вас зберат? Не хыхрайте ся! Там было вшытко описане. Од мала до веля. Аж і о тым, як трйох кабель Ватрі пожычало, аж і о цукровій ваті на Ватрі. І так повинно быти. Прецін сам літописец не годен вшыткого спамятати. Так быти повинно! Не треба ся лем на літописця спущати.

нн

(продовжыня листы лавреатів на сторонi I4)

нн

ЛЕМКО РОКУ І986 - ВОЛОДИСЛАВ ГРАБАН

нн

МИСС ЛЕМКОВИНЫ І986 - АЛЕКСАНДРА ГАЛЬКОВИЧ

В-ЦЕ МИСС - ЛІДІЯ ФЕЦЮХ

В-ЦЕ МИСС - МИРОСЛАВА ПШИБИЛО

нн

КОНКУРС ІСТОРИІ І ГЕОГРАФІІ ЛЕМКОВИНЫ

I - ЮРІЙ СТАРИНЬСКІЙ - Коморникы Шлескы
2 - АНДРІЙ СОКАЧ - Горлиці
3 - ПЕТРО МОРОХ - Любін

нн

КОНКУРС ПІСНІ

I - дует МЕЛАНІЯ ВОРОБЕЛЬ (Детройт - США)і НАДІЯ ГОРБАЛЬ - Бортне
2 - дует БРАТЯ ДРОЗДЫ - (...)
3 - екс екво: МАЦЄЙ КОВАЛЬЧИК і ЮЛІЮШ ПЙОТРОВСКІ-(...)
група „МАГУРА"- АННА ДРЕЙОВИЧ,МАРІЯ ДРЕЙОВИЧ, ІРІНА КОРБИЧ, ЯНИНА КОРБИЧ (Горлиці), ІРІНА ГРЫЧ, ПЕТРО КЛИНКОВСКІЙ (Креница)

ВЫРІЖНІНЯ - дует: МИРОСЛАВ АЛЕКСЕЙЧУК і АДАМ ПУРА - Білосток

нн

ДІТОЧИЙ КОНКУРС ПІСНІ

I - АНДРІЙ ГРЫЧ - Креница
2 - ЮСТИНА КАНЯ - Новий Санч
3 - (Редакция „Голосу Ватры" не отримала документациі того конкурсу. Два першы назвиска подано з памяти. Просиме лавреата III міста о зголошыня ся до організаторів Ватры. Сердечно перепрашаме.)

нн

КОНКУРС РЕЦИТАЦИІ

I - МАРІЯ СТЕРАНКА - ТРОХАНОВСКА - Любін
2 - ІРІНА ГБУР - Тылич
3 - ОЛЬГА КУЗЕМЧАК - Лігниця

нн

ДІТОЧИЙ КОНКУРС РЕЦИТАЦИІ
(нагороджено без означыня місц)

ЕВЕЛІНА ГРАБАН - Креница, АННА ЧЕРГОНЯК - Горлиці, АНДРІЙ ГРЫЧ,- Креница, МИРОСЛАВ ПЕЛЕХАЧ - Гладышів, ГРИГОРИЙ СВЯТКІВСКІЙ - Лігниця,ДАМІЯН ТРОХАНОВСКІЙ - Креница

нн

ANNA SZOPIŃSKA

Szukanie miejsca

Droga przez Bodaki do Bartnego obrasta po obu brzegach bujną roślinnością, to znów odsłania widok łagodnych wzniesień Beskidu Niskiego. Z nieutwardzonej nawierzchni w czas suchy podnoszą się tumany kurzu, a w dni deszczowe opony grzęzną po rozmokłej glinie - ta droga łączy Bartne z "resztą świata" i zarazem unaocznia charakter tej więzi: koniecznej, trudnej, potrzebnej. (...)

Powietrze tu rzeźwe i lekkie, w ludziach nie znać pośpiechu, nawet krowy ze stoickim spokojem ignorują prawa innych użytkowników drogi. Na razie trudno zauważyć, by przybycie niezwyczajnej liczby gości zakłócało właściwy temu zakątkowi rytm życia, a przecież zjechali ludzie z najróżniejszych miejsc i części Polski, stoją autokary i samochody z zagranicznymi rejestracjami - po Hańczowej Bartne będzie miejscem, gdzie zapłonie "Łemkowska Watra". Czwarta. Już, czy dopiero ?

To, co Łemków gromadzi: w lipcowej ulewie (jak poprzednio), w skwarze południowych godzin i wilgotnym zimnie - ma znamiona troskliwie pod trzymywanej więzi plemiennej, siły spójnej wyższej ponad trudy podróży, niewygody biwakowania pod gołym niebem. Jeszcze przed zapaleniem Watry namioty gęsto pokryły zbocze, które rzeźbą przypomina grecki amfiteatr, na dole - zbita z desek scena i wielkie, okolone kamieniami palenisko. Tu nowoprzybyli szybko rozpoznają w tłumie znajome twarze, swojacy witają się uściskiem, serdecznym "dobry deń" - podobni w gestach i sposobie bycia, choć odmiennie dźwięczy w ich ustach łemkowska mowa.

Oni mówią o sobie "Łemko" i wiedzą, jaki jest sens gromadzenia się w miejscu i czasie osobnym, wiedzą, jakie owoce tej "biesiady" zabiorą tam, gdzie ich rzucił niełaskawy los. A że czuła na piękno łemkowska dusza wyraża się najpełniej w śpiewie, tańcu, mowie wiązanej, przez poezję spróbujmy czytać fenomen trwania tej dziwnej wspólnoty bez państwa, bez ziemi; i to dzisiejsze życzenie, ideę Watry:

(...) budować dom
wieczności
przez godziny wzruszeń

*

Czas nadszedł - Władysław Graban zapala Watrę ogniem przeniesionym z pomnika postawionego ofiarom Talerhofu i tym, którzy bili się za sprawiedliwość w słowiańskim świecie. Ogień - symbol zniszczenia i oczyszczająca siła, znak odnowy życia; w nim jest groźba pożaru i dobrodziejstwo światła, szaleństwo żywiołu i spokój domowego ogniska; zostawia zgliszcza albo żyzny popiół. I mieni się bogactwem znaczeń. Zapłonęła Watra - "życie naszego narodu" - mówią Łemkowie Ten ogień niesie odnowienie ducha, pamięci, historii, śpiewu, języka. (...)

*

Czy ogień "Łemkowskiej Watry" oczyści chore miejsca, czy dalej będzie trwała bolesna świadomość - dziś trudno powiedzieć. Ale chyba nadchodzi czas gojenia ran - uchwytny choćby w dojrzewaniu pytania i myśli:

Skąd nas tu tylu
i jednych i drugich?
Więc świat ten jednak
jest lepszy
niż w codziennych snach:
jakaż to nagła nowina!

Widoczny w tym, że tak wielu młodych przyszło ogrzać się przy Watrze, że rodzice przywieźli dzieci; że Stefania Trochanowska, Helena Duć, Petro Murianka - piszą i wydają wiersze, że (choć w trudnych warunkach) - działa "Łemkowyna", że śpiewają i tańczą "Osławianie", że z pięknych łemkowskich dziewcząt wybiera się najładniejszą, że ikony ocalałej cerkwi w Bartnem słyszą "Hospody, pomyłuj".

Łemko to Łemko: z bagażem trudnych przeżyć może nieufny, zapatrzony w to co było, ale stęskniony, szukający własnego miejsca na ziemi i gotów się otworzyć, świadom, że można:

(...) na wyciągniętej dłoni
budować dom

- bo miejsce własne ma swój początek w przyjaznym geście. A kiedy chce się kogoś przyjąć prawdziwie - przyjmuje się go takim, jakim jest.

„DUNAJEC" 31/86

Bartne

W dniach 18-20 lipca br. odbyło się doroczne spotkanie Łemków - IV Łemkowska Watra. W programie Watry, poza imprezami świeckimi (np. konkursy historii, kultury i geografii Łemkowszczyzny, recytacje, pieśni, wybory "Miss Łemkowyna", zawody sportowe, występy zespołów "Łemkowyna" i "Osławianie") były akcenty religijne.

W piątek 18 lipca w byłej cerkwi grekokatolickiej w Bartnem (obecnie Muzeum Sztuki Cerkiewnej) odbył się koncert muzyki cerkiewnej w wykonaniu chóru parafii prawosławnej św. św. Cyryla i Metodego w Krynicy pod dyrekcją Piotra Trochanowskiego. W programie koncertu znalazły się pieśni liturgiczne, przeważnie w opracowaniu kompozytorów ukraińskich. (...)

„TYGODNIK POLSKI" 38/86

СПОМИНЫ І РЕФЛЕКСИІ СОРОКАЇТЯ

Я і - Лемковина

Кождий з нас, люди, походит з „краіны дітиньства". Дітиньство має то до себе,же в перспектыві пережытого часу підлігат мітологізациі, в результаті чого творит ся його райска легенда.

Легенді мойого вчасного дітиньства на ім'я: Лемковина, а тото понятя означат для мене вшытко то, што найближше серцю; то запах хыжы, дітхніня маминой рукы, то квітя на луках, то захід сонця за гору - і вшытко тото,што на все стало ся основом доброй легенды.

Трудно жыти без той легенды. Ей слідами я пішов в серпни 1986 рока. Очами мойой уявы старав ся я воскресити в гнешнім образі рідного мойого Грабу тот утрачений, од сорока років, лемківскій світ. Кажде місце ту для мене святе, і свята тота стежка медже капличками, де моі мама носили святити паскы до церкви. Мамины очы смотріли на тоты горы,мамины стопы сходили каждий метер той землі. Тота земля выкормила Іх, і тій земли Они оддавали вшыткы своі силы - а тепер інша земля хоронит Іх кости. Так і останут для мене юж на завсе нероздільны: свята памят о рідній матері, - і мысель о Лемковині.

Але жытя не узнає пусткы, і час не затримат ся з поводу нашых психічных настроів,а патріотычний сентыменталізм не може нам заступити Лемковины. А она існує. Не „Лемковина - спомин", ale „Лемковина - реальніст". О тым я міг ся переконати, коли трафив єм до Бортного. Ту зашов я до хыжы Андрія Горбаля. Трудно описати красоту родинного учутя, де пришов єм як чловек чуджий, сів за стіл - і юж єм свій. Добра і лагідна твар Андрійового тата підповідала мі мысель о простодушнім характері лемків. Віками моделювала тот характер тверда карпатска природа і на тварях нашых люди лишыла свій підпис

Ту я довідав ся дуже будуючых річи о гнешній Лемковині: о „Ватрі" і о ансамблю „Лемковина" і о лемківскых поетах - Петрі Мурянці і Владку Грабані. О, дай Вам Боже здравля - браття лемкы! Як то добрі, же Вас не забракло на наший лемківскій земли. Но, бо по што о Лемковині і о лемках мали бы писати чуджы люде? Най о Лемковині оповідят сами лемкы. Хто може ліпше знати Єй душу, як тот, хто носит Єй в серци

А треба о тім оповідати не лем нашым родакам, але і братям полякам. (...) Хоц історийом і культуром лемків заінтересувана особливо польска молодіж, в час мойой вандрівкы по Лемковині стрітив єм дві групы молодых турыстів,і обі загадували мя: „Чы слышал пан цось о Лемках?".

- Очевидні, же чув єм о лемках, а едного навет знам дост добрі!

ФЕДІР СЕЙКА
Ельбльонг

Лист

Дорогій мій Приятелю (...)!

Скоро минят час чловеку, котрому юж давно копыртнуло ся по копі („як по копі, то по хлопі) і сама натура змушуе го до роздумы, яка то буде тота пізна жытьова осін. Старым почув єм ся юж втовды, як ся мі сповнило 24 роки, колим вернув з війны до рідного села, оголоченого з мойого родинного гнізда, а пред собом видів єм лем загмлену пришліст. Здавав єм собі справу з того, же щаслива молодіст одышла од мене назасе, а жытя од той поры треба принимати реально. Быв єм в певным сенсі округлым сиротом,без даху над головом, але рідне село приняло мя, як свого сына і скоро дало мі вшытко тото, што є потрібне до нормального існуваня. По фронтовій поневірці знав єм вартіст спокійного жытя в горах і постановив єм си, николи ся з нима не розлучати. На фронті тяжко мя поранило, але то не быв іщы тот найвекший біль, котрого зазнав єм 30 червня 1947 року, як выгнано мя з того, што єм з трудом одыскав. „Вшыткы лемкы-русины -українці, грекокатолики і православны выселены будут на „одзискане земе"(...)". Так звучав присуд тодішной верхівкы а гуманітарний і релігійний світ мовчав як заклятий. Мало того, же мовчав і не став в обороні покривдженых,але голосно схвалював тоту брутальніст, почавшы од сельского пияка, до найвыжшого костільного єрарха. В такій то (...) атмосфері (...)жые наш нарід в розсіяню по гнешній ден.Сорок років„єгыпетской неволі" припоминат нам біблийний Вавилон, проклятий жыдівскым народом. „Най усхне мі правиця - як забуду тебе Єрусалиме" - так звучыт молитва біблийных выгнанців; нам же,выгнанцям двадцетого століття не остае нич інче, як взяти головы в рукы і молити ся словами Шевченка: „чого - чого не іде апостол правди і науки". Хтіло бы ся быти, юж так, на все од того вшыткого, што ся там діе далеко, але Лемковина мимо вшытко кличе до себе, хоцбы лем так, - вмерти. Ци то реальне? Дахто ся высміе з того, але я думам о тым поважно.

Престае інтересувати мя Гамерика,з ей выгодами і добробытом. Тівко єм ся юж ту „находив, навандав"(Твоі слова) і видів єм неедно,-

СПОМИНЫ І РЕФЛЕКСИІ СОРОКАЛІТЯ

так добре, як і недобре і хтіло бы ся іщы хоц кусьцьок пожыти там дагде, на рідній Лемковині Хтіло бы ся зашыти в дакотру карпатску глуш, і писати спомины для своіх внуків. (...)

Тішу ся з вами вшыткыма вельком популярністю „Лемковины" на сценах Польщы. Тішу ся з кождой там „Ватры" і з захопліньом чытам кождый ей чудово зредагуваный річник. З магнетофону слухаме, з фільмового запису обзераме обое перебіг ватряного свята і наши очы мимовільно плачут; не знати і чого, ци то з тугы за вами вшыткыма, ци з радости, же мимо вшытко жыєме і наша культура шораз крашше ся розвиват, як і „Лемковина"співат шораз крашше. А як юж єм по чув мою улюблену пісню „Кєд мі пришла карта на роковац" в выконаню Твого сыночка Демка, што-с го на руках тримав - то повір мі, же аж єм підріс з втіхы, же родят ся нам новы;може і велики таланты, котры даколи будут співати дальший тяг нашой трагедиі. Гратулюю Тобі (...) такого покоління і вірю в наше крашше майбутне. (...)

СЕМАН МАДЗЕЛЯН
Уотервліт

Нагороды

По освободжыню од німецкых окупантів східньой части Карпат,через Перший Украінскій Фронт при помочы рускых, польскых, а і лемківскых партызанів, в січни 1945 рока, нашы молоды хлопці, од 18-го до 35-го рока жытя, прожываючы по обох сторонах Карпат, котры іщы не были вывезены на примусовы роботы до Німеччыны, підняли дециэию вступити в ряды Червеной Армиі. Поорганізувано Районвоенкоматы. Наш Районвоенкомат находив ся в Кренициі. Ту голосили ся добровольці з Кренициі і дооколишніх сіл. В Районвоенкоматі выдавано нам документы і керувано до 178-го полку (запасного), котрий стояв в Рабці. В тым полку переходили мы перешкоління.(...)

По перешколіню в запасным полку, выслано нас на фронт до Чехословациі, в околиці Прагы, або до Німеччыны, в околиці Берліна. По закінчыню війны мене одкомандировано, разом з другым лемком Іваном Петриком і інчыма товаришами до 148-ой Сибірской дивізиі, 365-го стрілкового полку, якій стояв 10 км од міста Ратибор.Командиром полку был гварддіец підполковник Студенцов. (...) Дня 30-го червня 1945 р. наш полк розвязано, выдано нам засвідчыня курсу „Ковкузнец" і перетранспортувано нас на територию Совітского Союзу, на Західню Украіну. Порозділяно нас по полках, котры были призначены до ліквідациі УПА. Мы стояли в Хирові, Ходорові, Калушу, Отиніі і Станіславові (теп.Іванофранківск) В Станіславові я захворів і мене скерували до шпыталя. Ту розлучыв я ся з товаришами. По вылічыню, мене скерували до запасного полку в Чорткові і одтамале зостав я демобілізуваний 30-го листопада 1945 року, а 4-го грудня приіхав я до свойого рідного села Мохначкы.Не довго я тішыв ся закінчыньом війны, бо за півтора рока зостав єм, разом з цілом родином примусово выселений на Західні Землі, де жыю до тепер

Дня 12-го жовтня 1983 р. отримав я (враз з декотрыма бывшыма добровольцями, лемками) з рук тов. консуля СССР „медаль за победу",а 7 - го жовтня 1986 р. „дипльом" наданий через воєвідскій Одділ ЗБОВІД во Вроцлаві. Дякую, але признам - барже цінив бым собі спокійне жытя на рідній моій Лемковині.

АНДРІЙ ГАРБЕРА
Волув

Łemkowie w służbie Polski Podziemnej

Chwała "Tygodnikowi Powszechnemu", że artykułami dra Mokrego i mgra Kroha zerwał pieczęć milczenia z długo trzymanego pod kluczem tematu łemkowskiego i rozpętał małą burzę w wielkiej sprawie. Wprawdzie - jak dotąd - w tej "burzy" więcej wody i piany niż konkretnych sformułowań (Chodzi o szereg publikacji, jakie ukazały się w "Życiu Literackim" z dnia 22 VIII 1984 oraz w "Gazecie Krakowskiej" z dnia 18 X i 5 XII 1984 r., ze szczytowym okazem beztroskiego gadulstwa zaprezentowanym w artykule Jacka Lubarta Krzysi cy pt. "Znowu o Łemkach i Łemkowynie".) Ale początek zrobiony. Z czasem opadną emocjonalne akcenty i zacznie się klarować prawda. Bardzo trudna i bardzo różna. W której przede wszystkim nie wolno niczego uogólniać i generalizować, odsiewając powolutku i uparcie ziarno od plew. Aby sprawiedliwości dziejowej stało się zadość.

W imię tej prawdy chciałbym do tematu dorzucić swoje "trzy grosze", wyniesione z pracy konspiracyjnej w latach 1940-1941, na sądeckim pograniczu, przy organizowaniu przerzutu przez granicę żołnierzy polskich, uchodzących z kraju do Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie. Przy żywym udziale ludności łemkowskiej.

Na terenie objętym treścią niniejszych wspomnień Łemkowie stanowili wał etniczny, dzielący zwartą enklawą osiedla polskie od granicy słowackiej. (...)

Łemkowie znani byli przede wszystkim z absolutnej uczciwości. Poza tym cechowała ich rzadko spotykana prostolinijność, surowy tradycjo-

СПОМИНЫ І РЕФЛЕКСИІ СОРОКЛІТЯ

nalizm, wielka bezpośredniość i serdeczna gościnność. Te właśnie walory, połączone ze świetną znajomością terenu po obydwu stronach granicy - stworzyły w pewnych kręgach uchodźstwa swoiste przeświadczenie, że kto odda swój los w ręce Łemka przewodnika - osiągnie zamierzony cel z absolutną pewnością.

Przeświadczenia takie narastały w miarę napływu do kraju wiadomości z Węgier od tych, którzy właśnie przy pomocy Łemków osiągnęli pierwszy etap tułaczej drogi - Budapeszt, i którzy wybierającym się w ich ślady polecali łemkowskie usługi. (...)

Świetna znajomość terenu i ludzi oraz wielka dyskrecja, z jaką Łemkowie traktowali problem przerzutów - zachowała ich od wsypy i zdrad. Wsypy zdarzały się tu o wiele rzadziej, niż to miało miejsce w rejonach, gdzie przerzuty odbywały się wyłącznie w oparciu o element polski. Mimo wszystko także i osiedla łemkowskie musiały złożyć hitlerowskiej hydrze daninę krwi. Wypadnie jednak stwierdzić, że główną przyczyną strat łemkowskich byli sami uchodźcy, którzy aresztowani na Słowacji i przekazywani gestapo nie zawsze zdołali wytrzymać tortury śledztwa i załamywali się, ujawniając adresy łemkowskich przewodników. (...)

Tak przedstawiałaby się w ogromnym skrócie łemkowska pomoc dla polskiego ruchu oporu- głównie w zakresie przerzutów granicznych między Muszyną a Duklą. Są to oczywiście okruchy wielkiej całości, której opracowanie jest bardzo trudne ze względu na brak materiałów źródłowych i rozproszenie Łemków po różnych rejonach Związku Radzieckiego oraz ziem nad Odrą i Nysą.

Ale gdziekolwiek są - niech będą przekonani że ich często bohaterska postawa na wspólnym z Polakami fconcie wali z hitlerowskim najeźdźcą Polakami froncie walki z hitlerowskim najeźdźcą nie została zapomniana. Że wejdzie do historii jako jeden z ważniejszych czynników rzutujących pozytywnie na powstanie i rozwój Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie.

JÓZEF BIENIEK

„TP" 15-85

Поворот

- 5-го липця І947 року вернув ем до свойого села. Было пусте, як бы вымерле, по джумі.

- Оповіджте! Як то было?

- Та послухайте! Але вернеме,од початку.

Тяжкы были часы в зимі І94І року. Тяжко было з одежом, з хлібом. Вшытко треба было оддати на котигенты, для німців. Треба было тіх оддати, яко контигент, нашу молодіж. Там, де в родині было кількоро дорастаючых молодых люди, едно, або і двоє, часом і троє вызначеных было на роботы до фабрык, або рільных господарств в Німеччыні. (...) Поіхав і я. Мав ем товды І9 років. Разом з інчыма хлопцями і дівчатами,несучы тлумачкы, або деревяны валізкы, сіли зме в Новым Санчы до потягу; з нами кількох німецкых жандармів. Везли нас два дни і три ночы. В німецкым місті, на стації, чекали на нас баворы. Кождий выбрав собі двох, трйох хлопци або дівчата і забрав, як куплены уці домів.Трафив ем до німця, што мав велику газдівку. Было там юж двох хлопци з Варшавы. (...)

Тяжкы часы треба было пережыти. Але гварят, же і в пеклі мож вытримати. Ани не знам, як скоро в тій тяжкій роботі минуло три роки. В кінци І944 року юж зме знали, же війна зближат ся до кінця.Бавор ся якоси змінив, а вшытка молодіж в околици, наша лемківска і польска і росияне і українці, набрала кус веце одваги. В зимі І945 року зачали бомбардувати фабрыкы в Кассель. З єдной стороны быв то страх,а з другой надія, же тій війні буде конец. Юж в марци І945 року до села гвошли війска американьскы. Трудно оповісти, яка была радіст, же верну до свойого рідного села, до своіх люди,до родины. Але на таку хвилю, котра мала для мене быти найщасливійшом в жытю, треба было іщы чекати барз довго. Зараз за американьскым військом пришло кількох офіцерів в польскых мундурах.Зачали зберати вшыткых хлопців з Польщы, нибы до війска. Позберали нас з околиц, повывідували ся одкаль хто походит, што робив. По кількох днях дали нам мундуры, таkы як носили американьскы військовы формациі. Замешкали мы в бурсах коло міста. Было нас може зо 200. (...)

Довго бы треба оповідати о тій службі в І945-46 роках. Никого не хотіли пустити до Польщы, бо там є комуністычний край. На початку І947 року зачав ем стараня о поворот до родины, до своіх Карпат. Та хто-ж - до світа цілого мож было іхати, але на свою землю - ні!

По піврічным стараню достав ем якоси позволіня на выізд. Сів ем до потягу і в тім мундурі, якій ем мав на собі, без жадных військовых ознак, з маленьком пачком в руках, приіхав ем з кількома польскыма товаришами до Згожельца. (...) Серце товкло мі штораз барже, бо заден, може два буду в своім селі, котре опустив ем перед 6 роками.

Было юж 5 липця І947 року. Рано высів ем з потягу в Грибові з малом пачком в руках і рушыв піше до рідной Фльоринкы. Яку чув ем радіст, юж ту, на знаній мі дорозі. Я в тій хви-

СПОМИНЫ І РЕФЛЕКСИІ СОРОКЛІТЯ

ли быв найщасливійший на світі.Зближало ся полудне, юж видно было мої горы, а за хвилинку і - село. Якоси дивні ся мі здало, же так ту тихо. Серце зачало мі міцнійше бити.Приспішыв ем кроку, жебы чымскорше стрітити своіх люди.Гвошов ем до села і роззерам ся на вшыткы стороны Боже, што ся ту стало? Ци нихто не жыє? Преціж на полях таквы красны вроды. Хце мі ся плакати і не можу. На дворі горячо, а мі якоси зимно, в горлі мя дусит, не знам ци кричати, ци летіти пред ся... Не знам коли дышов ем до церкви. Стояло там кількоро люди. Гварю: „Слава Ісусу Христу"! Они смотрят на мене і нич не бесідуют. По короткій хвили, не знам, ци то набравшы респекту до мойого мундуру, котрисий повідат: „ви певнс тутейши?" „Так, стонд - одповідам - гдзе сом вшисци людзе, цо се ту стало"? Товды зачали мі оповідати, же ціле село выселено на землі західні, остала лем єдна родина.

Никому не жычу такого жалю, якій ем товды чув, такой уразы до цілого світа, може і до самого Бога. З великым трудом дішов ем до забудуваня єдиной лемківской родины, котру в тій хвили уважав ем за свою родину. Довгы хвилі не міг ем нич повісти, ани ся привитати. Не познали мя зрештом, мусів ем ся представити. Ту довідав ем ся о вшыткым, што ся з лемками стало. Утишыти ем ся не міг з плачу. Здавало ся мі,же см ся о десят років постарів. Пішов ем на гробы своіх предків. Мысли товкли ся по голові: „Там обіцяли мі выізд до кождого краю на світі, я хтів быти дома, ту, на Лемковині, в своім селі, в своім краю...

В тім часі нихто іщы не знав де вывезли ціле село. По двох днях постановив ем глядати на заході свойой родины. Повітовы власти в Новым Санчы повіли, же транспорт такій поіхав за Познань. Минув цілий тыжден, нич на Заході нашов ем свою родину.

- Як ваше жытя поточыло ся дальше? Ци не жалусте, же сте не пішли до великого, богатого світа?

- Знате, кождого пташка тягне до свойого гнізда. Кед не встигне сам, вертати там будут його діти і діти іх діти. Така є одвічна правда і право природы. Не жалую! Одтале ближше до гнізда. Вірю в правду!

оповідав Б.З
записав ЯРОСЛАВ ЗВОЛІНСКІЙ
Кошалін

Про лемка

Сідит лемко при долині
тай думку думає,
Видно тяжко му на серцю,
бо тяжко вздихає.

Серце його пильно бється,
грудь му розпихає,
а він сідит тихо сумний,
тай думку думає.

При долині, при зеленій,
тай поміж горами,
сідит лемко під дубами
гіркими заляний слезами.

Сонце золотими промінями
не съмієсь, не гріє,
а вітер, що часто віяв,
скрився за горами.

Річка, що голосно плинула,
тепер тихо плине.
Горы та лісы,що все сьпівают
тепер, здаєтьєя, думают.

Та чого так всюди тихо.
Чого смутно всюди,
як по бурії, що перейде
і брудні оставить сліди.

Через літа гудів вітер
над лемківскым тихым краєм,
лиш чого, сами не знаєм,
в сорок семім році.
буря страшная перейшла
над горами і лісами,
над всіма хатами.

Здоптала мовольний труд,
кров в потах проляту,
ревучи громкім голосом,
перешла через кожну хату.

Сідит лемко на горбочку,
при своій хатині.
В його хаті чужі люде,
а він на чужині.

- Чого плачеш рідний лемку,
брат його питає
і дальше жаліє лемка,
помочі не дає.

- Та як же мі не плакати,
якже не тужити,
коли без рідноі землі
я не можу жити,

(1953)
ПАВЛО СТЕФАНОВСКІЙ
Білянка

ЛІТОПИСЕЦ...(продовжыня зо стороны 8)

БІГ НА 900 м. - ДІТИ

I - ДУДКАНИЧ ФОМА - Любін
2 - ГРЫЧ КЛИМЕНТИЙ - Козлув
3 - ГРЫЧ АНДРІЙ - Креница, 4 - ГРАБАН АРТУР - Креница, 5 - КУРДИЛО ЯРОСЛАВ - Ольштин, 6- ДИЧКО ЯРОСЛАВ - Польковіце (стартувало I4)

БІГ НА I500 м. - ЖИНОК

I - ГАБРІОЛЯ АННА - Падолін
2 - ГРЫЧ МАГДАЛИНА - Вроцлав
3 - ГОРОЩАК МИРОСЛАВА - Стшегом, 4 - ПЕРЕГРИМ ЛЮБОМИРА - Смерековец, 5 - КОСОВСКА ХРИСТИ -НА - Лігниця, 6 - ДЗЯДИК ІРІНА - Стшегом (стартувало I7)

БІГ НА 3000 м. - МУЖЧЫН

I - ХВАЛИК МАРКО - Бодакы
2 - БИСКУП РЫШАРД - Хелм
3 - ПОРУЧНИК ЯРОСЛАВ - Чмель, 4 - ГЕРЕЙЧАК ОЛЕГ - Любін, 5 - РЫДЗАНИЧ СТЕФАН - Хелм, 6-ЛАБУДА МИРОСЛАВ - Гожів ВЛКП. (стартувало 25)

ФОТБАЛЬНИЙ ТУРНІР

В турнірі брали участ штыры дружыны: „КАРПАТЫ", „ГОЖІВ", „БОРТНЕ" і „РЕШТА СВІТА". До фіналу заквалiфікували ся „ГОЖІВ" і „РЕШТА СВІТА", котра і выграла турнір по побіді над „ГОЖОВОМ" 6 : 2.

Гладка наша бесіда

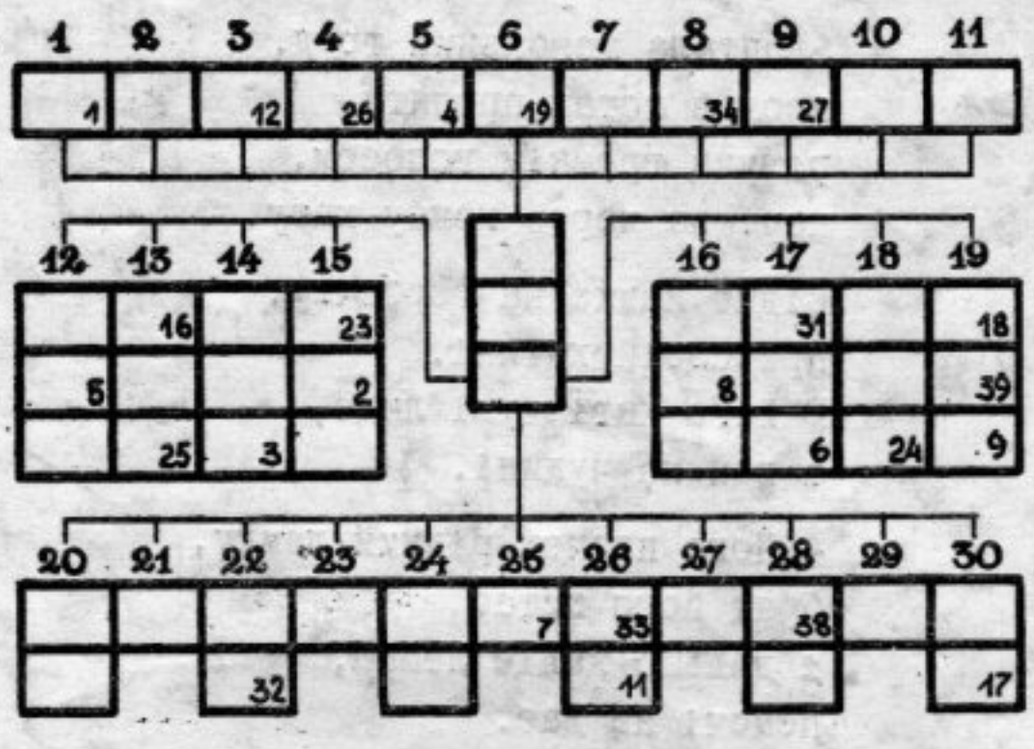

Од верхньой части, через центральну - складаючу ся з трйох букв (є она для вшыткых слів єднака), переходиме до части середньой, або нижньой. Буквы з піль означеных номерами од I до 39 (номеры пропущены выповнит завсе центральна част) дадут мудру приповідку. - розвязаня.

РОЗВЯЗАНЯ РОЗРЫВОК РОЗУМОВЫХ

(выстарчыло розвязати два заданя; при тых, котры розвязали три - поміщаме, яко нагороду додаткову за молоду лемківску вперtіст, цифру 3)

НІНА ГНАТЫШАК (3) - Чмель, АНДРІЙ ГОРБАЛЬ - Бортне, ЯРОСЛАВ ГОРОЩАК (3) - Хоцянив, ІВАН ДИЧКО - Горлиці, ОЛЕНА ДУЦЬ (3(- Краків, ПЙОТР КЛЯЯ - Осьвєнцім, АНДРІЙ КЛИНКОВСКІЙ - Креница, ПЕТРО КОСОВСКІЙ - Ліпце, ОЛЬГА КУЗЕМЧАК - Лігниця, ФЕДІР КУЗЯК - Ряшів, АННА ПЕРЕГРИМ - Смерековец, ЛІДІЯ ПЫРЧ - Высова, ЯНІНА РЕПЕЛА (3) - Шпротавка, ЯРОСЛАВ ТРОХАНОВСКІЙ - Білянка

Правильны ролвязаня заданъ

КРІЖІВКА З ВАТРОМ: Деж тя забуду земльо мого дітинства, ты мя грудми выкормила своіма.

РЕБУС: Лемковина - добра мама.

ЦИ ЗНАШ ТЫХ ЛЕМКІВ?: Лем адзимка, але своя, нужду лемка заспокоіт.

ПРОБАЧТЕ, ПИШТЕ

Пробачте вшыткы, котры любили в „Голосі Ватры" „Такє, сякє, вшелякє". Лавреатів ватряных конкурсів было так дуже, што не годны были змістити ся на старым місци (8 сторона) нашой газеты. Та єдно - здає ся нам - нашло ся на тій стороні щасливо. Маме на думці розвязаня розрывок розумовых і іменуваня іх „розгрызців". Напиште до „Голосу Ватры", як видите тоты і ІНЧЫ справы. Напиште тымбарже, што БЫТИ МОЖЕ наступний „Голос Ватры" буде більший.

I-20) на пути в час дощу, 2-I2) село медже Незнайовом а Бортным, 2-2I) з головы ти на Ватрі не впаде, 3-I3) тліє ся в ватрі, 3-22) некультурна жменя учасників Ватры, 4-I4) маз до кіл, 4-23) неєден в снопі, 5-I5) докучливий кочовник XII столітя (його меч є в вершы П. Мурянкы „Заквитнеш команичко"), 6-I6) „душа" ватряного огня, 7-24) до добаня, 7-25) част руки, 8-I7) з вельком, або мудром головом, 8-26) ліпша мудра нич велька, 8-27) Ватры маш перед собом, 9-28) не зерно, I0-I8) медже керпцями а лайбиком, I0-29) в Якова Дудры - з голодом і тугом, II-I9) розспіваний птах, II-30) без половы і зерна.

КРІЖІВКА ВАТРОМ

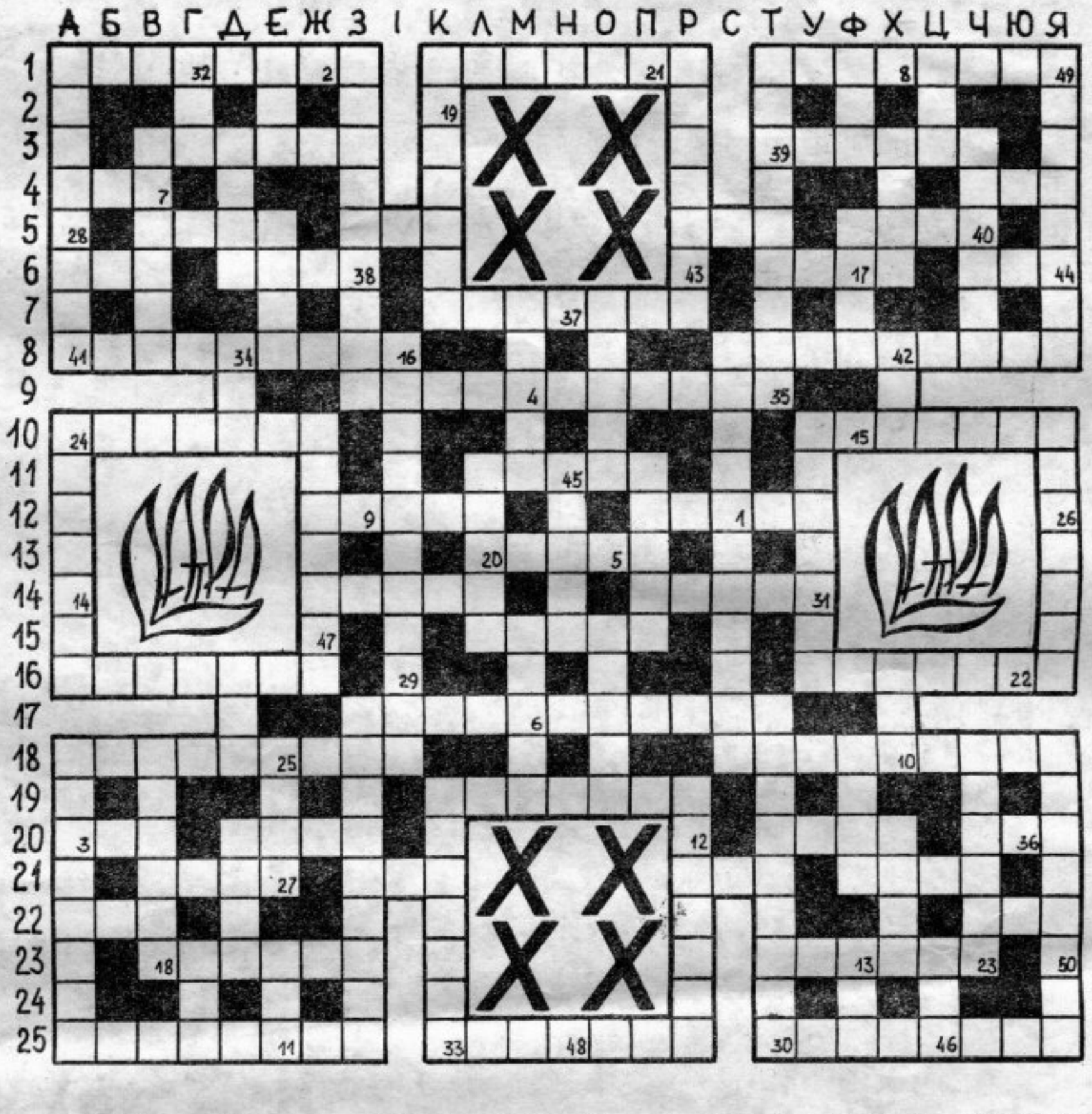

Буквы з піль означеных номерами од I до 50 дут розвязаня кріжівкы

Розвязаня двох штонайменьше задань надсылати на адрес: П. Трохановскі, ул.Крашевскєго 36/3, 33-380 Криніца, до дня 20 серпня т.р.

ГОРЫЗОНТАЛЬНО: I) катовня з I9I4-I7 рр.//„столиця" лемків на Заході //маленька церков,3)руінуе забыткы культуры, тримат уці в церкви, окрадат іх з ікон //під гуньком, 4) спід //наше короткє,але дороге слово, 5) неєден в мельодиі //по дню //невільник // може быти засіяне,6)Давна міра грунту //фіялка //основний елемент материі //не повня, 7) Кірил, Мефодий, або Павел з Тарсу, 8) побільшат //мисс Лемковины I986 , 9) Гутенберг, або Святополк Фіоль - лемко,якій в I490 р. перший выдрукував славянску книжку I0)„Лемковины" на Ватрі //бортнянскій ремісник II) меньший од воза, I2) Горлиці//ріка - криптонім - выселіня, I3) автохтон Лемковины,I4)маленькій Филимон //гора над Крампном(7I4),I5)горяч,спар, I6)монета римска, находжена і на територіі Лемковины //військова „бурса",I7)выдатний галицкій митрополит - лемко, I8) село над Вільшньом //на дітячу ніжку, I9) співредактор сандецкого „Лемка",носив імено Тит,20)брат Леха //„філософ" на гачах //„Слово о полку Ігореві"//чутка, поголоска,2I)змаганя //од прадіда до правнука //ціль кітчой выправы // більше як єдно, 22)в голові //медже очами, 23)складаний ножык //третій ден ватряного свята,25)крас дівчатко //гора в Бортнім//присілок Завдкы Рым.

ВЕРТИКАЛЬНО: А)лемківскій естрадний ансамбль// гірскій пейзаж// Штефан з Воробика на „Лемківскій Сторінці", В)выдатний украінскій літературознавец (I88I-I954)//при квітку,Г)епоха,період //сосновий, мішаний, Д)лінивий ученик//ходливе слово в наший бесіді,без конкретного значыня //антыпода безруху //в стрыльбі, Е) змий, довгій //з капустом //іний//камениста дорога, Ж) великій Тимко, З)творит добро,помагат потрібуючым //не братчык, І) лемко в I947 р., К) не лем в шафі, миснику //хоц ішн маленькій, а уж колячий, Л) на голові, М) тяжше од желіза//вітцівскій в ностальгіі, Н) гора на півн.захід од Дубного, О) не зробиш без него тертяників//нарядя до вытіганя з кута, П) сідит на яйцях, Р) арматній //невелькє поміщыня, С)краківскій„патрон" лемків, Т) Русенків ксьондз //ішы не родит черешен, У) імав збійників, Ф)святе місце/ /поль-скій етнограф (I807-72),занимав ся фольклором лемків //давногрецкій байкар //більше як дарунок, Х) в жовнірскій зупі //залицяв ся до кумы //польова робота //в зимі заступуют віз, Ц) на них колеса // тото саме, што і в 4-Ч, Ч) „кленове" село на Пряшівщыні // сестра чугы // Я) попередник Фомы Полянского на перемыскым єпископскым престолі //одмінніст // од отелюнкы

„ГОЛОС ВАТРЫ" - зредагував Петро Трохановскій; співпраця технічна:Барбара Магерова, Анна Трохановска, Андрій Клинковскій, Антоні Крог, Лешек Зигмунт.
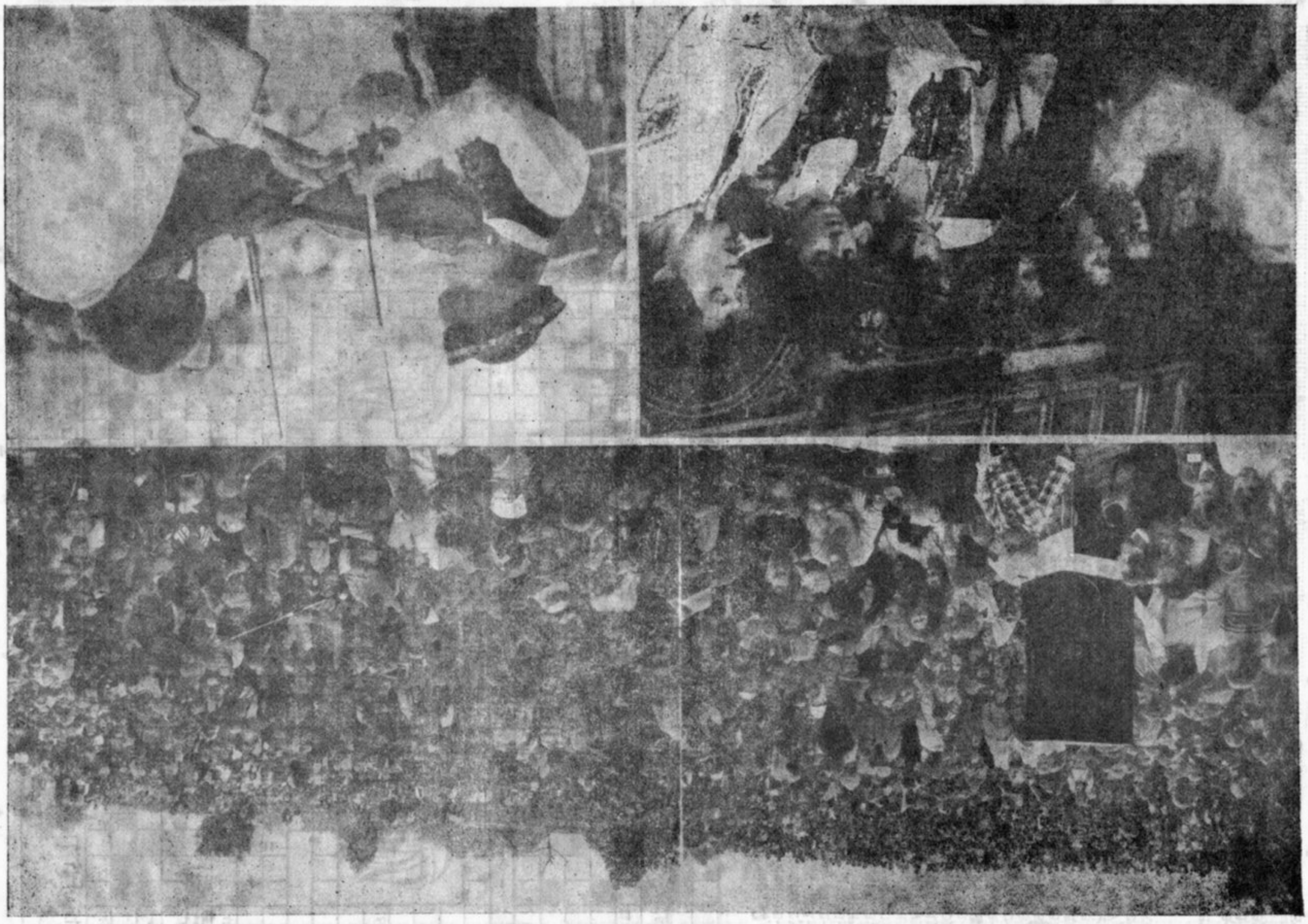
Выдано з нагоды „Лемківской Ватры '87", стараньом ансамблю „Лемковина" і люди доброй волі. Друк: ДН в Кракові, з-д нр II в Креници. Тираж - 1000 примірників.